

İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitabının Kök Değerler Açısından İncelenmesi

Analysis of Root Values in the Second Grade Turkish Textbook

Aysel ARSLAN, Sorumlu Yazar, Doç. Dr. | Corresponding Author,
Assoc. Prof.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas / Türkiye | Sivas Cumhuriyet University Sivas / Türkiye.
ayselarslan@cumhuriyet.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-8775-1119>
<https://ror.org/04f81fm77>

Erdoğan AKPINAR, Yüksek Lisans Öğrencisi | Graduate Student

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas / Türkiye | Sivas Cumhuriyet University Sivas / Türkiye.
erdincakpinar@hotmail.com
<https://orcid.org/0009-0007-2634-3350>
<https://ror.org/04f81fm77>

ISSN: 1303-880X

e-ISSN: 2667-7504

<http://ded.dem.org.tr>

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received Date: 29.01.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 06.06.2024

Yayın Tarihi / Published Date: 25.06.2024

Lisans / Licence: CC BY-NC-4.0.

Tr/En: Tr

Atıf/Citation: Arslan, A. & Akpınar, E. (2024). İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitabının Kök Değerler Açısından İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 22(47), 97-126. <https://doi.org/10.34234/ded.1427320>

Çıkar Çatışması / Competing Interests:

Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan ederler. / The authors declare that they have no competing interests.

Yazar Katkıları / Author Contributions:

Aysel ARSLAN (%50), Erdoğan AKPINAR (%50)

Öz

Değer, herhangi bir varlığın kıymetini belirtmek için kullanılan bir kıstas olarak tanımlanmaktadır. Değer kavramının insan, toplum ve ülke bağlamında özelden genele doğru tanımları yapılabilir. Değerler bireyin hayatını yönlendiren, davranışlarını etkileyen ve toplum içindeki normlara uyumu sağlayan önemli unsurlardır. Değerler genellikle kişinin inançları, ahlaki normları ve yaşam amacını yansıtan temel prensiplerdir. Bireyin kararlarını, ilişkilerini, iş hayatını ve genel yaşam tarzını şekillendirerek bunlara yön vermektedir. Değerlerin toplumsal aktarımının yanında eğitim süreçlerinde de verilmesi gerekliliğinden yola çıkılarak öğretim programlarında değerler eğitime yer vermeye başlanmıştır. Değerlerin öğretilmesinde duyuşsal eğitim diğer alanlardan daha önemlidir. Bunun için de her öğrencide olan ve ders takibinde kullanılan Türkçe ders kitaplarındaki metinler önemli bir konumda yer almaktadır. Bu araştırmada 2022 eğitim yılı itibarıyla Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında okutulmakta olan 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı incelenmiştir. Bu araştırma ile kitap içeriğinde yer alan 8 tema kapsamında metinlerde kök değerlere ne oranda yer verildiğini belirlemek amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan doküman incelemesi kullanılarak yapılmıştır. Betimsel analiz tekniği ile veriler çözümlenip, amaçsal örneklemenin bir türü olan ölçüt örnekleme yöntemi ile çalışma grubu belirlenmiştir. Veriler, bulunan kök değerlerin frekansı kapsamında Excel programı kullanılarak frekans ve yüzde oranlarıyla çözümlenmiştir. Elde edilen verilerin sonuçları, frekans ve yüzde tabloları aracılığıyla betimlenmiş ve veriler grafiklerle görselleştirilmiştir. Yapılan analizler neticesinde kitap içeriğinde en fazla yer alan kök değerlerin sırasıyla sorumluluk (f=40), sevgi (f=17), öz denetim (f=12) ve yardımseverlik (f=12) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular kök değerlerin incelenen ders kitabı içinde dengeli bir dağılıma sahip olmadığını, ayrıca kök değerlere yeteri kadar yer verilmediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler Eğitimi, Kök Değerler, Türkçe Eğitimi, Ders Kitabı

Abstract

Value is defined as a criterion used to indicate the value of any asset. The concept of value can be defined from specific to general in the context of people, society and country. Values are important elements that direct an individual's life,

affect their behavior and ensure compliance with the norms in society. Values are generally fundamental principles that reflect a person's beliefs, moral norms, and purpose in life. It shapes and directs the individual's decisions, relationships, business life and general lifestyle. Values education has begun to be included in curricula, based on the necessity of imparting values in educational processes as well as their social transmission. Affective education is more important than other areas in teaching values. For this reason, the texts in the Turkish textbooks that every student has and are used to follow the lessons have an important place. In this research, the 2nd Grade Turkish Course Book being taught in public schools affiliated with the Ministry of National Education as of the 2022 academic year was examined. This research aims to determine to what extent root values are included in the texts within the scope of the 8 themes included in the book. The research was conducted using document review, which is among the qualitative research methods. The data was analyzed using the descriptive analysis technique and the study group was determined using the criterion sampling method, which is a type of purposeful sampling. The data was analyzed with frequencies and percentages using the Excel program within the scope of the frequency of the root values found. The results of the data obtained were described through frequency and percentage tables and the data were visualized with graphs. As a result of the analysis, it was concluded that the root values most frequently included in the book content were responsibility ($f=40$), love ($f=17$), self-control ($f=12$) and helpfulness ($f=12$). The findings show that the root values do not have a balanced distribution in the examined textbook and that the root values are not included enough.

Keywords: Value, Values Education, Root Values, Turkish Education, Textbook

Giriş

Değer denilen olgu toplumsal hayatın içinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Her toplumun kendi yapısına, anlayışına, birikimine göre çağlar boyunca oluştuğu değerler kimlik niteliğini taşımaktadır. Toplumların kendine özgü olduğunu ifade eden bu kimlik toplum içinde yaşayan tüm bireylerin yaşam şekillerini doğrudan etkilemektedir. Bir anlamda toplumsal yaşamın içinde aidiyet referansı olmaktadır. Değerler insan davranışları üzerinde derin etkilere sahiptir. Geçmişten gelen değerler günlük yaşam üzerinde etkili olup, yaşanan sorunlara çözüm

bulunmasını sağlayarak gelecekteki hedeflere ulaşılmasında rehberlik etmektedir. Değerlerin korunması ve güçlendirilmesi, bireylerin ve toplumların daha sağlam, etik ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etmelerine yardımcı olmaktadır (Sayın, Orbay, & Altunay, 2019). Değerler, toplumların kimliğini belirleyen yapı taşları olarak kabul edilmektedir. Bu kavram, toplumsal ve bireysel birçok alanda referans olarak kullanılmakta bireyin gerek özel gerekse toplumsal yaşamını destekleyen ve düzenleyen unsurları içermektedir. Değer, bir maddenin maddi karşılığı olabileceği gibi bir düşünce, davranış veya inanç sisteminin ahlaki veya kültürel normları da olabilmektedir (Schwartz, 2006). Değerler; bireyin düşünce, duygu ve davranışlar noktasında kendisini kontrol ederek toplumsal uyumunun sağlanmasında, toplumdaki diğer bireyleri gözlemleyerek standartların toplumsal yaşamda korunması yönünde çaba göstermesinde önemli bir yere sahiptir (Yazıcı, 2006). Yani bir başka ifadeyle toplumların değerleri aynı zamanda o toplumun içinde yaşayan bireyler tarafından kullanılan bir kontrol mekanizmasıdır. Bu mekanizma, bireylerin davranışlarını düzenleyen ve toplumun ortak değerlerini koruyan bir rol oynamaktadır. Bu nedenle toplumsal değerler, bireylerin toplumsal hayata uyum sağlaması amacıyla otokontrol görevi üstlenerek bireyi şekillendirmektedir. Bireyler yaşamlarında ne ile karşılaşılırsa karşılaşınlar duygularını, tutumlarını ve davranışlarını sahip oldukları değerler çerçevesinde yapılandırmaktadır (Nalçacı, Tay, & Eskikanbur, 2019). Değerler, bireyin diğer insanlarla iletişim kurabilmesi ve sosyal konumunu belirleyebilmesi için ihtiyaç duyduğu temeli ona sunmaktadır (Kluckhohn, 1951).

Değerler, bireyin yetiştiği kültür, aile, din, eğitim, deneyimler gibi faktörlerden etkilenmektedir. Bu bağlamda da bireyin sahip olduğu değerlerde kişisel tercihler, kültürel farklılıklar, yaşam deneyimleri gibi unsurlardan meydana gelen öznellikler bulunmaktadır (Diener & Suh, 2000). Ancak, toplum içinde belirli bir uyum ve dayanışma sağlamak adına toplumun geneli tarafından üzerinde anlaşılmış ortak değerler bulunmaktadır. Bu değerler, bireyin kişisel gelişimini destekleyerek insan ilişkilerini güçlendirmesine katkı sunmaktadır. Toplumların kimliklerini oluşturan değerler, nesilden nesile aktararak toplumun kültürünün bir parçasını oluşturmaktadır. Ancak, bu değerler sabit bir yapıda olmayıp zaman içinde toplumdaki yapısal veya çevresel değişikliklere bağlı olarak değişebilmektedir. Bireyler doğup büyüdüğü toplumun doğal ve toplumsal koşullarına uygun bir kişilik kazanmaktadır. Değerler, bireyin düşünce, tutum, davranışlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkarak toplumsal bütünlüğün ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır (Jarvis, 2012). Bu bağlamda toplumları ve bireyleri şekillendirici, dönüştürücü bir etkisi bulunmaktadır. Toplumların değerleri, o

toplumun kültürünü oluşturur. Bu kültür, toplumun norm, inanç ve etik kurallarını belirler. Bu şekilde ifade edilen toplumsal değerlerin yanında dünya genelinde kabul gören evrensel değerler de bulunmaktadır. Bunlar arasında yer alan; sevgi, barış, doğruluk, ahlaklılık, yardımseverlik, adalet ve sorumluluk gibi evrensel değerler, toplumları müşterek noktalarda buluşturmaktadır (Halstead, 2005).

Toplumsal değerlerin bireylere aktarılması noktasında geçmişte genel olarak aile ve toplumsal yaşamın yeterli olduğu görülmektedir (Hareven, 1991). Ancak günümüzde dünyada teknolojinin hızla gelişmesi, sosyal yaşamdan çok bireysel yaşamın öne çıkması, dijital ortamlarda geçirilen sürelerin artması gibi farklı etkenler nedeniyle artık aile ve toplum bireylere değerleri aktarmada yetersiz olmaktadır (Meyrowitz, 1986). Bu durum eğitimcileri harekete geçirerek toplumsal bekayı ve dünya düzeninin devamının sağlanması noktasında değerler eğitimi öne çıkartmalarını sağlamıştır. Toplumların geleceği olan çocukların sadece iyi bir eğitim almaları değil erdemli birey olarak yetiştirilmeleri de çok önemlidir. Okullar öğrencilere doğruluk, saygı, yardımlaşma, dürüstlük gibi evrensel ve toplumsal değerlerin kazandırılması noktasında önemli bir işlev kazanmıştır (Chowdhury, 2018). Günümüzdeki eğitim sistemlerinde okulların akademik başarıya odaklanan, öğrencilerin bilişsel gelişimlerini sağlayan hedeflerinin yanında vatansever olmak, saygılı olmak, dürüst olmak ve adil olmak gibi birçok duyuşsal hedefi de bulunmaktadır (Akbaş, 2008). Derslerde duyuşsal alan kullanılarak değerler eğitimi rahatlıkla verilebilir. Burada metin içinde verilen unsurlar özellikle erken yaşlardaki çocukları derinden etkileyerek içselleştirmelerini sağlamaktadır. Örneğin, tarihteki bir kahramanlık metnindeki kahramanın yaşadığı duyguları içselleştiren bir öğrenci vatanseverlik kök değerini bilişsel ve duyuşsal alanda birlikte edinmiş olmaktadır (Sönmez, 2020).

Türkiye’de değerler eğitiminin verilmesiyle ilgili çalışmalar 2000’lerden sonra hız kazanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) değerler üzerinde çalışma yaparak adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olmak üzere 10 kök değer belirlemiştir (MEB, 2019). Değerler eğitiminin bu değerler çerçevesinde ders kitaplarında yer almasına karar verilmiştir. Öğrencilerin karakter gelişimine katkıda bulunmayı hedefleyen bir perspektifle belirlenmiş olan on kök değer, sadece eğitim sürecinde değil, aynı zamanda öğrencilere yaşamları boyunca rehberlik edici bir rol oynaması beklenmektedir. Bu nedenle öğretim programları bu değerleri sadece birer kavram olarak değil, aynı zamanda uygulamada nasıl yaşama geçirebilecekleri konusunda çerçeve sunmaktadır. Tüm eğitim kademesinde öğrenme-öğ-

retme sürecinde kök değerlerle ilişkili alt kök değerler ve diğer kök değerlerle birlikte öğretim programlarında hayat bulması amaçlanmıştır. Böylelikle öğrencilerin sadece bilgi kazanmakla kalmayıp aynı zamanda etik değerlere dayalı bir karakter gelişimi sağlamaları hedeflenmiştir (Akhan, Subaşı, & Açıl, 2020).

Değerler eğitiminin bütün dersler içinde verilmesi amaçlanmasına rağmen Türkçe, sosyal bilgiler, hayat bilgisi, edebiyat, din kültürü ve ahlak bilgisi gibi derslerde daha kolay verilmektedir. Bunun nedeni ise bu derslerde kullanılan ders kitaplarının içinde yer alan metinlerde değerlerin rahatlıkla işlenebilmesidir. Özellikle anadili eğitimi amaçlayan Türkçe dersinin değerler eğitiminde ayrı bir önemi bulunmaktadır. Geçmişten bugüne kadar gelen süreç içerisinde toplumsal olarak oluşturulan değerler dil aracılığıyla bir sonraki nesilde yansımaları bulunmaktadır. Özellikle atasözleri, deyimler, mecazi kullanımlar gibi dile özgü geliştirilmiş kalıp dil yapıları anadil öğretiminde öğrencilere öğretilmektedir (Girmen, 2013). Bu bağlamda bakıldığında dil eğitimi ve değerler eğitiminin birbirini tamamlayarak toplumsal kültürü oluşturduğu ve birbirilerinin devamını sağladığı görülmektedir. Dil, bireyleri bir arada tutarak yaşamlarının düzenlenmesini sağlayan, millet olma çizgisine taşıyan, düşünce üretme, anlamlandırma, anlamlandırılan olguların aktarılmasını sağlayan temel beceri olarak kabul edilmektedir (Özbay & Melanlıoğlu, 2009). Türkçe dersinde anadili eğitimiyle öğrencilerin Türk toplumunun sahip olduğu değerlerin farkına varmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programının temel hedefleri arasında öğrencilerin dünya ve Türk kültürünü sözlü ve yazılı ürünlerle öğrenmesi yer almaktadır (MEB, 2019). Bu bağlamda hazırlanan Türkçe ders kitaplarının nitelikli olarak hazırlanması değerlerin öğrencilere kazandırılmasında önem arz etmektedir.

Türkçe ders kitabında değerler eğitiminin araştırıldığı çalışmalara bakıldığında; Kaygana, Yapıcı ve Aytan'ın (2013) 6-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerdeki değerleri, Gül'ün (2017) 5-6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki değerleri, Deniz ve Karagöl'ün (2018) ortaokul düzeyi Türkçe ders kitaplarındaki değerleri, Alıcı'nın (2019) 2. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerdeki değerleri, Özenç ve Orhan-Karsak'ın (2019) 1 ve 2. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan milli ve kültürel değerleri, Şimşek, Direkci ve Akbulut'un (2020) Türkçe eğitiminde yapılan tezleri incelediği görülmektedir. Değerler eğitiminin erken yaşlardan itibaren verilmesinin önemli olduğunun vurgulanmasına karşılık bu döneme ilişkin olarak yapılan incelemelerin sayısının sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmada 2. sınıf Türkçe ders kitabının kök değerler açısından incelenmesi planlanmıştır. Yapılan bu çalışma; 2023-2024 eğitim-öğretim yılında 2. sınıf

düzeyinde kullanılan Türkçe ders kitabının kök değerler açısından bütüncül bir şekilde görülmesini sağlayarak ders kitabında yer alan metinlerin kök değerleri karşılama düzeyini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda ilgili ders kitabı detaylı bir incelemeye tabi tutulmuş ve çalışmadan elde edilen bulgular ile sonuçlar değerlendirilmiştir. Araştırma, 2023-2024 eğitim-öğretim süreci boyunca kullanılan (MEB Yayınları) Türkçe dersi 2. sınıf ders kitabındaki metinlerin kök değerleri içermesi açısından değerlendirilmesiyle sınırlı tutulmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki soruların yanıtı aranmıştır:

2. sınıf Türkçe ders kitabında yer verilen kök değerlerin;
 - Temalara göre dağılımı ne şekildedir?
 - Kitabın tamamında dağılımı ne şekildedir?
 - En sık ve en az kullanılanı hangisidir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri içinde yer alan doküman inceleme kullanılmıştır. Dokümanlardan elde edilen veriler betimsel istatistik ile analiz edilmiş, bu analizler yorumlanmış ve alanyazınla ilişkili olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Materyeli

Araştırmanın hedefine uygun olarak 09.05.2022 yılında kullanma kararı alınmış olan 2. Sınıf Türkçe ders kitabı, tetkik edilmek üzere Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilişim Ağı olan EBA sitesinden pdf olarak indirilmiştir. Söz konusu ders kitabındaki metinlerin, kök değerler bağlamında incelenmesi amaçlandığı için ölçüt örnekleme oluşturulmuş ve buna uygun olarak incelenmiştir. Ölçüt örnekleme, araştırma yapan kişinin tespit ettiği belirli bir kıstası temel alarak çalışma gurubunu oluşturduğu bir araştırma yöntemini ifade etmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Verilerin Toplanması ve Analizi Süreci

2. sınıf Türkçe ders kitabından elde edilen verilerin incelemesinde betimsel analiz tekniğine başvurulmuştur. Betimsel analiz tekniği, alanyazında mevcut bilgilerin derlenmesini ve bunlarla ilgili kapsamlı bir bakış açısı sunmayı, konu ile ilgili yayınların incelenerek eğilimleri anlamayı hedeflemektedir (Çalık & Sözbilir, 2014).

Bu bağlamda Türkçe ders kitabında yer alan metinler incelenmiş, temalara göre MEB'in belirlediği kök değerlerin (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) dağılımı analiz edilmiş ve kök değerlerin bulunma durumları excel tablosuna numerik olarak kaydedilmiştir. Oluşturulan tabloya kaydedilen bulguların yüzde ve frekans oranları tespit edilmiştir. Tablolarda tüm kök değerler değil metinde bulunan kök değerlere yer verilmiştir. Kök değer tespitinde temel birim olarak cümleler göz önünde bulundurulmuştur. İlgili kök değerlerin yer aldığı tümceler tek tek saptanmış, bunların değerler ile ilişkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Kitaptaki etkinlikler ve tema sonu değerlendirme çalışmaları öğrencilerce yanıtlanması gereken kısımlar olduğu için çalışmada yer almamaktadır. Öncelikle her iki araştırmacı ayrı ayrı olarak 2. sınıf ders kitabındaki kök değerleri belirlemiştir. Daha sonra belirlenen kök değerler birleştirilerek uyum düzeyine bakılmıştır. Yaklaşık iki hafta ara verilerek kitap her iki araştırmacı tarafından tekrar gözden geçirilmiş ve ilk taramada atlanılan unsurların olup olmadığı kontrol edilmiştir. Tekrar bir araya gelinerek bulgular yine birlikte ele alınmış ve düzenlenmiştir. Sonrasında Türkçe Eğitiminde öğretim üyesi olarak görev yapan bir uzmana bulgular gösterilmiş ve ders kitabıyla birlikte gözden geçirmesi istenmiştir. Türkçe eğitim uzmanının görüşleri doğrultusunda kök değerlere yönelik son düzeltmeler yapılmıştır. Ders kitabında yer alan temalardaki kök değerlerin bulunma sayılarını göstermek amacıyla genel bir tablo gösterimi yapılmıştır. Ardından çözümleme sonucuna göre kitabın içeriğindeki sekiz temanın her biri için kök değerlerin bulunma durumlarını gösteren frekans sayıları ile kök değerlerin kaç adet yer aldığı tablo haline getirilerek, tablolarla ilgili izahat yapılmıştır. Temalarda hiç değinilmeyen, en az ve en çok değinilen kök değerler dikkate alınarak, gerekli değerlendirme ve açıklamalar yapılmıştır. Aktarılabiliğin sağlanması amacıyla kök değerlerin bulunduğu cümleler tırnak içinde ve italik yazıyla verilmiştir. Örnek olarak verilen cümlenin sonunda, cümlenin hangi metinden alındığı ve sayfa numarası belirtilerek bulgular kısmı oluşturulmuştur.

Bulgular

Araştırmanın bu kısmında 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki kök değerler irdelenmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemi olan doküman incelemesi yöntemiyle yapılmıştır. Metinlerdeki değerler MEB Türkçe Dersi Öğretim Programındaki değerlere (adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) göre yapılmıştır (MEB, 2019). Kök değer incelemesi, Türkçe kitabındaki tema sıralamasına göre yapılmıştır.

2. sınıf Türkçe ders kitabının 1. temasında bulunan metinlere ait kök değer oranları Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1: Erdemler Temasındaki Metinlerin Kök Değer Frekans ve Yüzdelik Oranları

Metinler Kök Değerler	Gururlu Gül	Örnek Çocuk	Barışın Ülkesi	Yardımlaşma (Dinleme Metni)	Büyüklerimi Seviyorum (Serbest Okuma Metni)	Toplam	
	f	f	f	f	f	f	%
Adalet	-	1	-	-	-	1	5.56
Dürüstlük	-	1	-	-	-	1	5.56
Öz Denetim	1	-	-	-	-	1	5.56
Saygı	1	-	-	-	2	3	16.66
Sevgi	-	-	1	-	1	2	11.10
Sorumluluk	-	-	-	1	-	1	5.56
Yardımseverlik	1	-	-	7	1	9	50.00
Toplam	3	2	1	8	4	18	100

Tablo 1 incelendiğinde dostluk, sabır, vatanseverlik değerleriyle ilgili bulguya rastlanmadığı için bu değerlere tabloda yer verilmemiştir. Erdemler temasında 7 kök değere toplamda 18 defa rastlanmıştır. Bunların arasında en fazla olan değer yardımseverlik değeri olmuştur. Yardımseverlik değerine 9 defa ve yüzde 50 oranında yer verilmiştir. Yardımseverlik değerinden sonra sırasıyla 3 defa ve yüzde 16.66 oranla saygı değeri, 2 defa ve yüzde 11.10 oranla sevgi değeri, 1’er defa yüzde 5.56 oranla adalet, dürüstlük, öz denetim ve sorumluluk değerleri bulunmaktadır. Bu temada değer çeşitliliği en fazla olan metinler 3’er kök değerle “Gururlu Gül” (öz denetim, saygı, yardımseverlik) ve “Büyüklerimi Seviyorum” (saygı, sevgi, yardımseverlik) metinleri olmuştur. Bu metinlerden sonra sırasıyla 2’şer değerle “Örnek Çocuk” (adalet, dürüstlük) ve “Yardımlaşma” (sorumluluk, yardımseverlik) metinleri, son sırada ise 1 değerle “Barışın Ülkesi” (sevgi) metni bulunmaktadır. En fazla değer barındıran metin “Yardımlaşma” metni olmuştur. Bu metinde 8 defa (yardımlaşma 7, sorumluluk 1) kök değer bulgusuna rastlanmıştır. Bu metinden sonra sırasıyla “Büyüklerimi Seviyorum”da 4 (saygı 2, sevgi 1, yardımlaşma 1), “Gururlu Gül”de 3 (öz denetim, saygı, yardımseverlik), “Örnek Çocuk”ta 2 (adalet, dürüstlük), “Barışın Ülkesi”nde ise 1 (sevgi 1) kök değer tespit edilmiştir. Erdemler temasında yer alan kök değerlere ilişkin bazı örnekler aşağıda yer almaktadır.

Adalet kök değerine ilişkin olarak “Örnek Çocuk” adlı metinde “*Bu bir haftalık müzakere sonunda köy bekçimiz Adem Onbaşı’nın karşılaştığı bir olayı dinledikten sonra bu yılki örnek çocuğu bulduğumuza karar verdik.*” (sayfa: 26) cümlesi yer almaktadır. Yine aynı metinde dürüstlük kök değerinin;

“*Kendimizin olmayan kayıusları nasıl toparım?*” (sayfa: 27) yer aldığı görülmektedir. Öz denetim kök değerinin “Gururlu Gül” adlı metinde;

“*Gül, daha önce kaktüs için söylediği sözlere pişman olmuş.*” (sayfa: 18) cümlesiyle yer alırken saygı değerinin “Büyüklerimi Seviyorum” adlı metinde;

“*Büyüklerimize hak ettikleri değeri vermek ve saygı göstermek, çok zevkli ve çok güzeldir, dedi.*” (sayfa: 43) ifadesiyle yer almıştır. Yine aynı metinde yardımseverlik değeri;

“*Bu sırada abla, Mehmet Amca’nın karşıdan yorgun argın gelmekte olduğunu görünce hemen yandaki bakkaldan bir sandalye istedi.*” (sayfa: 43) cümlesiyle verilmiştir. Sorumluluk değerine “Yardımlaşma” adlı dinleme metinde “*Oradaki insanlara yardım eli uzatmak gerekiyordu.*” ifadesiyle yer verilirken, Sevgi kök değeri “Barışın Ülkesi” adlı şiirde;

“*Göreceksiniz dünya / Ne güzel dönecek.*” (sayfa: 33) dizeleriyle yer almıştır.

2. sınıf Türkçe ders kitabının 2. temasında bulunan metinlere ait kök değer oranları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Millî Mücadele ve Atatürk Temasındaki Metinlerin Kök Değer Frekans ve Yüzdelik Oranlar

Metinler	Ata’nın Yaşamı	Ben Nasıl Yenirim?	Güzel Vatanım	Kurtuluş Savaşı Kahramanları (Dinleme Metni)	Vatan (Serbest Okuma Metni)	Toplam	
	f	f	f	f	f	f	%
Saygı	-	2	-	-	-	2	11.76
Sevgi	-	1	2	-	1	4	23.53
Sorumluluk	1	-	-	1	-	2	11.76
Vatanseverlik	1	-	2	1	5	9	52.95
Toplam	2	3	4	2	6	17	100.00

Tablo 2 incelendiğinde adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır ve yardımseverlik değerleriyle ilgili bulguya rastlanmadığı için bu değerlere tabloda yer verilmemiştir. Millî Mücadele ve Atatürk temasında 4 kök değere toplamda 17 defa

rastlanmıştır. Bunların arasında en fazla olan değeri vatanseverlik değeri olmuştur. Vatanseverlik değerine 9 defa ve yüzde 52.95 oranında yer verilmiştir. Vatanseverlik değerinden sonra sırasıyla 4 defa ve yüzde 23.53 oranla sevgi değeri, 2’şer defa ve yüzde 11,76 oranla saygı ve sorumluluk değerleri bulunmaktadır. Değer çeşitliliği bakımından tüm metinlerde eşitlik vardır. Her metinde 2 değere vurgu yapılmıştır. En fazla değer barındıran metin 6 değerle “Vatan” (vatanseverlik 5, sevgi 1) metnidir. Bu metinden sonra sırasıyla “Güzel Vatanım”da 4 (sevgi 2, vatanseverlik 2), “Ben Nasıl Yenerim?”de 3 (saygı 2, sevgi 1), “Ata’nın Yaşamı” (sorumluluk 1, vatanseverlik 1) ve “Kurtuluş Savaşı Kahramanları”nda (sorumluluk 1, vatanseverlik1) 2 kök değeri bulunmaktadır. Millî Mücadele ve Atatürk temasında yer alan kök değerlere ilişkin bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

Saygı kök değerinin “Ben Nasıl Yenerim?” adlı metinde “*Sizi Çanakkale ve Kurtuluş Savaşı’ımızda yedi devlet yenemedi, ben nasıl yenerim, Ata’m!*” diyerek tekrar Atatürk’ün elinden öptü. (sayfa: 57) ifadeleriyle verilirken, Sevgi kök değeri “Güzel Vatanım” adlı metinde;

“*Artar sevgimiz kat kat.*” (sayfa: 64) ifadesiyle verilmiştir. Sorumluluk kök değeri “Kurtuluş Savaşı Kahramanları” adlı metinde;

“*Şerife Bacı ne yapıp etmiş cephaneyi Kastamonu’ya ulaştırmayı başarmıştı.*” cümlesiyle sunulurken, vatanseverlik kök değeri ise “Ata’nın Yaşamı” adlı metinde;

“*Üstün başarılar gösterdi.*” (sayfa: 50) cümlesiyle sunulmuştur.

2. sınıf Türkçe ders kitabının 3. temasında bulunan metinlere ait kök değer oranları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Çocuk Dünyası Temasındaki Metinlerin Kök Değer Frekans ve Yüzdelik Oranlar

Metinler Kök Değerler	Uçurtma Mevsimi	Tombik	Kuklalar ve Biz	Artık Camımız Sıkılmıyor Kardeşim (Din. Metni)	Defne’nin Oyuncakları (Serbest Oku. Metni)	Toplam	
	f	f	f	f	f	f	%
Dostluk	-	-	1	1	-	2	18.18
Öz Denetim	-	-	-	1	-	1	9.10
Sabır	-	2	-	-	-	2	18.18
Sevgi	-	-	3	-	-	3	27.26
Sorumluluk	-	-	-	-	1	1	9.10
Yardımsızlık	2	-	-	-	-	2	18.18
Toplam	2	2	4	2	1	11	100.00

Tablo 3 incelendiğinde adalet, dürüstlük, saygı ve vatanseverlik değerleriyle ilgili bulguya rastlanmadığı için bu değerlere tabloda yer verilmemiştir. Çocuk dünyası temasında 6 kök değere toplamda 11 defa rastlanmıştır. Bunların arasında en fazla olan değer sevgi değeri olmuştur. Sevgi değerine 3 defa ve yüzde 27.26 oranında yer verilmiştir. Sevgi değerinden sonra sırasıyla 2’şer defa ve yüzde 18.18 oranla dostluk, sabır ve yardımseverlik, 1’er defa ve yüzde 9.10 oranla öz denetim ve sorumluluk değerleri bulunmaktadır. Bu temada değer çeşitliliği en fazla metinler 2’şer değerle “Kuklalar ve Biz” (dostluk, sevgi) ile “Artık Canımız Sıkılmıyor Kardeşim” (dostluk, öz denetim) metinleri olmuştur. Bunlardan sonra 1’er değerle “Uçurtma Mevsimi” (yardımseverlik), “Tombik” (sabır) ve “Defne’nin Oyuncakları” (sorumluluk) metni bulunmaktadır. En fazla değer barındıran metin “Kuklalar ve Biz” metni olmuştur. Bu metinde 4 defa (sevgi 3, dostluk 1) kök değer bulgusuna rastlanmıştır. Bu metinden sonra sırasıyla 2’şer değerle “Uçurtma Mevsimi” (Yardımseverlik), “Tombik” (sabır), “Artık Canımız Sıkılmıyor Kardeşim” (dostluk 1, öz denetim 1) ve son olarak “Defne’nin Oyuncakları”nda (sorumluluk 1) 1 kök değer vardır. Çocuk Dünyası temasında yer alan kök değerlere ilişkin bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

Dostluk kök değerinin “Kuklalar ve Biz” adlı metinde; “*Gönlümüze en iyi dost kuklalar.*” (sayfa: 93) cümlesiyle, öz denetim kök değeri “Artık Canımız Sıkılmıyor Kardeşim” adlı dinleme metninde;

“*Tamam, işte bakın; kendi başımıza kalınca yaptığımız şeyler var.*” ifadeleriyle, sabır kök değeri Tombik adlı metinde;

“Öte yandan devrilen bu taşların yine aynı takım tarafından üst üste dizilmesi önemlidir.” (sayfa: 87) cümlesiyle, sevgi kök değeri “Kuklalar ve Biz” adlı metinde;

“*Bize sevgi dolu kalpleri var.*” (sayfa: 93) cümlesiyle, sorumluluk kök değeri Defne’nin Oyuncakları adlı metinde;

“*Defne oyuncaklarını kendi yapar.*” (sayfa: 102) cümlesiyle, yardımseverlik kök değeri “Uçurtma Mevsimi” adlı metinde;

“*Uçurtmaların hepsi, Mavi Uçurtma’yı kurtarmaya gelmişti.*” (sayfa: 80) cümlesiyle verilmiştir.

2. sınıf Türkçe ders kitabının 4. temasında bulunan metinlere ait kök değer oranları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Doğa ve Evren Temasındaki Metinlerin Kök Değer Frekans ve Yüzdelik Oranlar

Metinler Kök Değerler	Uzay Kâşifi Gökay	Şenşakrak Doğayı Anlatıyor	Köpeği Olan Bilir	Ağaç Türküsü (Dinleme Metni)	Kuyruklu Yıldız ile Kutup Yıldızı (Serbest Okuma Metni)	Toplam	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	%
Dostluk	-	-	1	-	-	1	5.88
Dürüstlük	-	-	1	-	-	1	5.88
Öz Denetim	1	1	-	-	1	3	17.65
Saygı	-	1	-	-	-	1	5.88
Sevgi	-	-	2	-	-	2	11.76
Sorumluluk	2	2	-	-	3	9	52.95
Toplam	3	4	4	2	4	17	100.00

Tablo 4 incelendiğinde adalet, sabır, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleriyle ilgili bulguya rastlanmadığı için bu değerlere tabloda yer verilmemiştir. Doğa ve Evren temasında 6 kök değere toplamda 17 defa rastlanmıştır. Bunların arasında en fazla olan değer sorumluluk değeri olmuştur. Sorumluluk değerine 9 defa ve yüzde 52.95 oranında yer verilmiştir. Sorumluluk değerinden sonra sırasıyla 3 defa ve yüzde 17.65 oranla öz denetim, 2 defa ve yüzde 11.76 oranla sevgi değeri, 1'er defa ve 5.88 oranla dostluk, dürüstlük ve saygı değerleri bulunmaktadır. Değer çeşitliliği bakımından en fazla olan metinler 3'er kök değerle "Şenşakrak Doğayı Anlatıyor" (öz denetim, saygı, sorumluluk) ile "Köpeği Olan Bilir" (dostluk, dürüstlük, sevgi) metinleri olmuştur. Bunlardan sonra sırasıyla 2'şer değerle "Uzay Kâşifi Gökay" (öz denetim, sorumluluk) ve "Kuyruklu Yıldız ile Kutup Yıldızı" (öz-denetim, sorumluluk) metinleri, 1 değerle "Ağaç Türküsü" (sorumluluk) metni olmuştur. En fazla değer bulunduran metinler ise 4'er değerle "Şenşakrak Doğayı Anlatıyor" (sorumluluk 2, saygı 1, sevgi 1), "Köpeği Olan Bilir" (sevgi 2, dostluk 1, dürüstlük 1) ve "Kuyruklu Yıldız ile Kutup Yıldızı" (sorumluluk 3, öz denetim 1) metinleri olmuştur. Bu metinlerden sonra sırasıyla "Uzay Kâşifi Gökay"da 3 defa (sorumluluk 2, öz denetim 1) ve "Ağaç Türküsü"nde 2 defa (sorumluluk 2) kök değere rastlanmıştır. Doğa ve Evren temasında yer alan kök değerlere ilişkin bazı örnekler aşağıda sunulmuştur.

Dostluk kök değeri "Köpeği Olan Bilir" adlı şiirde "*Herkes küsüp gitse de / O yine sizinlidir.*" (sayfa: 118) ifadesiyle, dürüstlük kök değeri yine aynı şiirde;

“Kuyruk sallarken bile/Doğruyu söylemiştir.” (sayfa: 118) ifadesiyle, sevgi kök değeri yine aynı metinde;

“Hayvanları bir seven / On kat fazla sevilir.” (sayfa: 118) ifadesiyle, öz denetim kök değeri “Kuyruklu Yıldız ile Kutup Yıldızı” adlı metinde;

“O günden sonra Kutup Yıldızı hiç yerinden ayrılmamış.” (sayfa: 128) ifadesiyle, saygı kök değeri “Şenşakrak Doğayı Anlatıyor” adlı metinde;

“Üstelik bize zarar verince kendinize de zarar vermiş oluyorsunuz.” (sayfa: 114) ifadesiyle, sorumluluk kök değeri “Ağaç Türküsü” adlı dinleme metninde;

“Yaz demeden, kış demeden ağaç dikelim, hey!” ifadesiyle yer almıştır.

2. sınıf Türkçe ders kitabının 5. temasında bulunan metinlere ait kök değer oranları Tablo 5’ de verilmiştir.

Tablo 5: Sağlık ve Spor Temasındaki Metinlerin Kök Değer Frekans ve Yüzdelik Oranlar

Metinler Kök Değerler	Ve Basket	Neden Kahvaltı Etmeliyiz?	Vücudumu Tanıyorum	Şıprıdak ile Kıpırdak (İzleme Metni)	Beyaz Bıyıklar (Serbest Okuma Metni)	Toplam	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	%
Dostluk	1	-	-	-	-	1	8.33
Öz Denetim	-	-	-	2	1	3	25.00
Sorumluluk	-	2	4	2	-	8	66.67
Toplam	1	2	4	4	1	12	100.00

Tablo 5 incelendiğinde adalet, dürüstlük, sabır, saygı, sevgi, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleriyle ilgili bulguya rastlanmadığı için bu değerlere tabloda yer verilmemiştir. Sağlık ve Spor temasında üç kök değere toplamda 12 defa rastlanmıştır. Bunların arasında en fazla olan değer sorumluluk değeri olmuştur. Sorumluluk değerine sekiz defa ve yüzde 66.67 oranında yer verilmiştir. Sorumluluk değerinden sonra sırasıyla üç defa ve yüzde 25.00 oranla öz denetim ve bir defa ve yüzde 8.33 oranında yer verilmiştir. Değer çeşitliliği en fazla olan metin 2 kök değeriyle (öz denetim, sorumluluk) “Şıprıdak ile Kıpırdak” metnidir. Bu metinden sonra 1’er değerle “Ve Basket” (dostluk), “Neden Kahvaltı Etmeliyiz?” (sorumluluk), “Vücudumu Tanıyorum” (sorumluluk) ve “Beyaz Bıyıklar” (öz denetim) metinleri bulunmaktadır. En fazla değer bulunduran metinler 4’ er değerle “Vücudumu Tanıyorum” (sorumluluk 4) ve “Şıprıdak ile Kıpırdak” (öz denetim 2, sorumluluk 2) metinleridir. Bunlardan sonra sırası-

la “Neden Kahvaltı Etmeliyiz”de 2 (sorumluluk), “Ve Basket!” (dostluk) ve “Beyaz Bıyıklar”da (öz denetim) da 1 kök değere rastlanmıştır. Sağlık ve Spor temasında yer alan kök değerlere ilişkin bazı örnekler aşağıda yer almaktadır.

Dostluk kök değeri “Ve Basket!” adlı metinde “*Basketbol bir takım sporu olduğu için insanlarla daha kolay iletişim kurabilmene, sosyalleşmene ve uyumlu olmana katkı sağlar.*” (sayfa: 134) cümlesiyle, öz denetim kök değeri “Beyaz Bıyıklar” adlı metinde;

“*Söz veriyorum, dedi Orhan, yerinden sıçradı, paralar cebinde, tabak elinde, soluğu yoğurtçuda aldı.*” (sayfa: 157) cümlesiyle, sorumluluk kök değeri “Beyaz Bıyıklar” adlı metinde;

“*En azından kahvaltıda bir bardak süt içmek, bir adet portakal, domates, salatalık ve benzeri bir sebze ya da meyve tüketmek güne dinamik ve sağlıklı başlamak açısından atılabilecek en önemli adımdır.*” (sayfa. 142) cümlesiyle verilmiştir.

2. sınıf Türkçe ders kitabının 6. temasında bulunan metinlere ait kök değer oranları Tablo 6’ da verilmiştir.

Tablo 6. Bilim ve Teknoloji Temasındaki Metinlerin Kök Değer Frekans ve Yüzdelik Oranlar

Kök Değerler	Metinler	Aleksander Graham Bell	İletişim Dünyası	Roket	İnterneti Nasıl Kullanmalıyım? (İzleme Metni)	İnatçı Gölgele (Serbest Okuma Metni)	Toplam	
		<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	%
Öz Denetim		-	1	-	-	-	1	5.55
Sorumluluk		1	-	-	16	-	17	94.45
Toplam		1	1	-	16	-	18	100

Tablo 6 incelendiğinde adalet, dostluk, dürüstlük, sabır, saygı, sevgi, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleriyle ilgili bulguya rastlanmadığı için bu değerlere tabloda yer verilmemiştir. Bilim ve Teknoloji temasında 2 kök değere toplamda 18 defa rastlanmıştır. Bunların içinde en fazla olan değer sorumluluk değeri olmuştur. Sorumluluk değerine 17 defa ve yüzde 94.45 oranında yer verilmiştir. 1 defa ve 5.55 oranla öz denetim değeri ise en az bulunan değer olmuştur. “Roket ve İnatçı Gölgele” adlı metinlerde hiçbir kök değere rastlanmamıştır. Değer çeşitliliği bakımından 3 metinde de eşitlik söz konusudur. Her bir metinde 1 kök değer bulgusuna rastlanmıştır. En fazla değer barındıran metin “İnterneti Nasıl Kullanmalıyım?” metnidir. Bu metinde 16 defa sorum-

luluk değeri bulgusu bulunmuştur. Bu metinden sonra 1'er değerle "Aleksander Graham Bell" (sorumluluk) ve "İletişim Dünyası" (öz denetim) bulunmaktadır. Bilim ve Teknoloji temasında yer alan kök değerlere ilişkin bazı örnekler belirlenerek aşağıda sunulmuştur.

Öz denetim kök değeri "İletişim Dünyası" adlı metinde "*Varsa yoksa sanal âlemde tık tık.*" (sayfa: 172) ifadesiyle, sorumluluk kök değeri "İnterneti Nasıl Kullanmalıyım?" adlı metinde;

"*Sizden kimlik bilgilerinizi isteyen kişilere ve sitelere karşı dikkatli olun.*" ifadesiyle yer almıştır.

2. sınıf Türkçe ders kitabının 7. temasında bulunan metinlere ait kök değer oranları Tablo 7' de verilmiştir.

Tablo 7. Milli Kültürümüz Temadaki Metinlerin Kök Değer Frekans ve Yüzdelik Oranlar

Metinler	Mektup	Truva Atı	Yirmi Üç Nisan Günü	Fatih Sultan Mehmet (Dinleme Metni)	Esnemenin Nedeni (Serbest Okuma Metni)	Toplam	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	%
Adalet	-	-	-	1	-	1	10
Dürüstlük	-	-	-	-	1	1	10
Sabır	-	-	-	2	-	2	20
Saygı	-	1	-	-	1	2	20
Sevgi	-	-	2	1	-	3	30
Yardıms severlik	-	-	-	1	-	1	10
Toplam	-	1	2	5	2	10	100

Tablo 7 incelendiğinde dostluk, öz denetim, sorumluluk ve vatanseverlik değerleriyle ilgili bulguya rastlanmadığı için bu değerlere tabloda yer verilmemiştir. Milli Kültürümüz temasında 6 kök değere toplamda 10 defa rastlanmıştır. Bunların içinde en fazla olan değer sevgi değeri olmuştur. Bu değere 3 defa ve yüzde 30 oranında yer verilmiştir. Sevgi değerinden sonra sırasıyla 2 defa ve yüzde 20 oranla saygı ve sabır, 1 defa ve yüzde 10 oranla adalet, dürüstlük ve yardıms severlik değeri bulunmaktadır. "Mektup" adlı metinde hiçbir kök değere rastlanmamıştır. Değer çeşitliliği en fazla olan metin 4 kök değerle (adalet, sabır, sevgi, yardıms severlik) "Fatih Sultan Mehmet" metni olmuştur. Bu metinden sonra sırasıyla 2 değerle (dürüstlük, saygı) "Esnemenin Nedeni", 1'er değerle "Truva Atı" (saygı) ve "Yirmi Üç Nisan" (sevgi) bulunmaktadır. En fazla değeri bulunduran metin

“Fatih Sultan Mehmet” metni olmuştur. Bu metinde 5 defa (sabır 2, adalet 1, sevgi 1, yardımseverlik 1) kök değeri bulgusuna rastlanmıştır. Bu metinden sonra 2’şer tane Yirmi Üç Nisan (sevgi 2) ve “Esnemenin Nedeni” (dürüstlük 1, saygı 1) metninde, “Truva Atı”nda (saygı 1) 1 kök değeri bulunmuştur. Milli Kültürümüz temasında yer alan kök değerlere ilişkin bazı örnekler aşağıda yer almaktadır.

Adalet kök değeri “Fatih Sultan Mehmet” adlı dinleme metninde “*Fatih Sultan Mehmet, çevredeki farklı ülkelerde yaşayan insanlar tarafından adaletli, halkını seven ve kimseye eziyet etmeyen bir devlet başkanı olarak tanınıyor-muş.*” ifadesiyle, sabır kök değeri yine aynı metinde;

“*Tam 53 gün süren uğraşlardan sonra İstanbul, 23 Mayıs 1453 tarihinde ele geçirilmiş.*” ifadesiyle, yardımseverlik kök değeri yine aynı metinde;

“*Can babasından yardım alabilirdi.*” ifadesiyle, dürüstlük kök değeri “Esnemenin Nedeni” adlı metinde yer alan;

“*Ama benim uyku yok!*” (sayfa: 215) ifadesiyle, saygı kök değeri “Truva Atı” adlı metinde;

“*Buraya geliş amacımız, Çanakkale Zaferi’nin kahraman şehitlerini ziyaret etmek.*” (sayfa: 199) cümlesiyle, sevgi kök değeri “Yirmi Üç Nisan Günü” adlı metinde;

“*Büyük bir sevinç kaplar/Bütün yurdun üstünü.*”(sayfa: 206) cümlesiyle verilmiştir.

2. sınıf Türkçe ders kitabının 8. temasında bulunan metinlere ait kök değeri oranları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Okuma Kültürü Temasındaki Metinlerin Kök Değeri Frekans ve Yüzdelik Oranlar

Metinler	Kütüphane	Pastaların Dilin-den Kim Anlar?	Kitaplarım	Bizim Gazete (Dinleme Metni)	Sevgili Günlük (Serbest Okuma Metni)	Toplam	
						f	%
Öz Denetim	-	3	-	-	-	3	33.33
Saygı	-	-	-	-	-	1	11.12
Sevgi	1	-	-	-	1	3	33.33
Sorumluluk	-	2	-	-	-	2	22.22
Toplam	1	5	-	-	1	9	100.00

Tablo 8 incelendiğinde adalet, dostluk, dürüstlük, sabır, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleriyle ilgili bulguya rastlanmadığı için bu değerlere tabloda

yer verilmemiştir. Okuma Kültürü temasında 4 kök değere toplamda 9 defa rastlanmıştır. Bunların içinde en fazla olan değerler öz denetim ve sevgi değerleri olmuştur. Bu değerlere 3 defa ve yüzde 33.33 oranında yer verilmiştir. Bunlardan sonraki değerler sırasıyla 2 defa ve yüzde 22.22 oranla sorumluluk ve 1 defa ve yüzde 11.12 oranla saygı olmuştur. Değer çeşitliliği en fazla olan metin “Pastaların Dilinden Kim Anlar?” metnidir. Bu metinde 3 kök değer (öz denetim, sorumluluk) bulunmaktadır. Bu metinden sonra 1’er değerle “Kütüphane”, “Kitaplarım” ve “Sevgili Günlük” metinleri sıralanmaktadır. Bu metinlerde sevgi değeri ortak kök değer olarak karşımıza çıkmaktadır. En fazla değer barındıran metin “Pastaların Dilinden Kim Anlar?” (öz denetim 3, sorumluluk 2) metnidir. Diğer metinlerde 1 kök değer vardır: “Kütüphane”, “Kitaplarım” ve “Sevgili Günlük”te sevgi, “Bizim Gazete”de saygı değeridir. Okuma Kültürü teması kök değer sayısının en az olduğu temadır. Okuma Kültürü temasında yer alan kök değerlere ilişkin bazı örnekler belirlenmiştir. Aşağıda bu ifadeler yer almaktadır.

Öz denetim kök değeri “Pastaların Dilinden Kim Anlar?” adlı metinde “*Kremalı bisküvilerden vazgeçebilirim.*” (sayfa: 228) cümlesiyle, sorumluluk kök değeri aynı metinde geçen,

“*Her gördüğümüz şeyi alamayız, öyle değil mi?*” (sayfa: 226) cümlesiyle, saygı kök değeri “Bizim Gazete” adlı dinleme metninde geçen;

“*Çiçek gibi mısra mısra kabul etti tüm arkadaşlarım.*” ifadesiyle, sevgi kök değeri “Kütüphane” adlı metinde;

“*Evleri olduğum için kitaplar çok mutlu ve beni çok seviyor.*” (sayfa: 221) cümlesiyle yer almaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Değerler bireyin yaşamında rehberlik eden bir pusula gibidir ve insanlar genellikle değerlerine uygun olarak hareket ederek, yaşamlarına bir anlam katma eğilimindedirler (Gül, 2017). Kitaplar, çocuklara estetik duygusu kazandırmada; onların şahsiyetini temellendirmede, dünyayı derinlemesine keşfetmelerinde, bir ömür boyu sürecek öğrenme tutkusunu tetiklemede ve özellikle yetiştiği toplumun kök değerlerini anlamasında önemli yere sahiptir (Yılar, 2016). Bu çalışmada MEB’e bağlı ilkokullarda 2022 yılından itibaren okutulmakta olan 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki kök değerler nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi yöntemiyle belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada kıstas olarak MEB’in (2019) belirlediği on kök değere göre değerlendirme yapılmış ve bulgu-

lara ulaşılmıştır. Kitapta kök değerler ile ilgili herhangi bir tanıma yer verilme-miş, kök değerlerin metinlerde hissettirilme yöntemi benimsenmiştir. Metinlerde verilmek istenen mesajı öğrencinin kendisinin bulması amaçlanmıştır. Yani örtük bir öğrenme anlayışı benimsenmiş olup öğretmenin de bu konudaki yol gösterici rolü bulunmaktadır. Türkçe kitaplarındaki metinler yazınsal eserlerdir. Bu eserler yazarın hayal dünyasını, duygularını aktarmakla kalmayıp toplumun kültür ve değerlerini çocuğa özümsetmek için kullanılabilir (Fırat & Mocan, 2014). Me-tinlerin, Türkçe dersinde değerlerin çocuklara kazandırılmasında, kültürel bilinci aşılama-da işlevsel rolü vardır. İlkokul dönemi, değer eğitimi açısından özel bir öneme sahiptir ve bu dönem öğrencilere temel değerlerin kazandırılması, karakter gelişimi açısından temel bir aşama oluşturur (Kırmızı, 2014).

Araştırmadan elde edilen bulgularda on kök değerın tamamının farklı miktar-larda kullanıldığı belirlenmiştir. Kitapta dengeli bir dağılımın olmadığı görül-mektedir. Ancak kitaptaki her temanın konusu farklıdır ve metinler de bu ko-nuya göre belirlenmiştir. Araştırma konusu olan kitapta sekiz tema, her temada beş metin olmak üzere toplamda 40 metin bulunmaktadır. Bu metinlerden 20'si düzyazı (5'i serbest okuma metni), 12'si şiir (3'ü serbest okuma metni), 6'sı dinleme (1'i şarkılı şiir, diğerleri bilgilendirici, öğretici metinler) metni, 2'si iz-leme (1 şarkılı şiir, 1 bilgilendirici metin) metnidir. Kitapta on kök değere 112 defa yer verilmiştir. Kitaptaki tema sıralamasına göre Erdemler temasında 18, Milli Mücadele ve Atatürk temasında 17, Çocuk Dünyası temasında 11, Doğa ve Evren temasında 17, Sağlık ve Spor temasında 12, Bilim ve Teknoloji tema-sında 18, Milli Kültürümüz temasında 10 ve Okuma Kültürü temasında 9 kök değer bulunmaktadır. Son tema olan Okuma Kültürü teması ortalamanın altında bir oranla en az kök değer barındıran tema olmuştur. Kök değerlerin tümünü barındıran herhangi bir temaya rastlanmamıştır. Temalarda en çok vurgu yapılan kök değerleri incelediğimizde 1. temada yardımseverlik (f=9); 2. temada vatan-severlik (f=9); 3 ve 7. temada sevgi (f=3); 4. (f=9), 5. (f=8) ve 6. (f=17) temada sorumluluk değeri en çok yer verilen değerler olmuştur. 8. temada ise öz denetim (f=3) ve sevgi (f=3) değeri eşit olarak en çok yer verilen kök değerler olmuştur.

Kitapta en fazla yer verilen değer sorumluluk değeri olmuştur. Sorumluluk değerine 40 defa vurgu yapılmıştır. Söz konusu kitapta sorumluluk değerinden sonra en sık yer verilen değer sevgi değeridir. Sevgi değerine 17 kez rastlanmış-tır. Sorumluluk ve sevgi değerlerinden sonra sırasıyla öz denetim ve yardım-severlik (f=12), saygı ve vatanseverlik (f=9), sabır ve dostluk (f=4), dürüstlük (f=3) değerleri olmuştur. Sorumluluk değerinin fazla olması özellikle ilkokul

döneminde öğrencinin bu değerle ilgili farkındalığının gelişmesi açısından önemlidir. Çocukların görevlerini zamanında yerine getirmesi, zaman yönetimi ve planlama gibi alt kök değerlerle birlikte becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Bu da onların hayatları boyunca daha düzenli ve etkili bir şekilde işlerini sürdürebilmelerine olanak tanır. Araştırma konusu olan 2. sınıf Türkçe ders kitabında en az yer verilen değer adalet değeri olmuştur. Adalet değerine sadece 2 defa vurgu yapılmıştır. Yaşamının en önemli kısmını okulda geçiren çocuklar için adalet değerindeki vurgunun azlığı dikkat çekicidir. Hayatımızın temelini oluşturan, vicdanlı olmayı temsil eden, çocuğun dönemi itibarıyla anlaşılması zor bir kavram olan adalet değerine önem vermek gerekmektedir.

2. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki kök değerlerle ilgili araştırmaların sınırlı olduğunu görmekteyiz. Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda benzer sonuçlara rastlamaktayız. Bu araştırmalardaki veriler çalışmamızı destekler durumdadır. Bozgün ve Akdağ'ın (2022) ilkökul 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki değerleri incelediği çalışmada en fazla vurgulanan değerler sırasıyla sorumluluk, sabır yardımseverlik; en az bulunan değerler adalet, dürüstlük, saygı değerleri olmuştur. Kaşkaya ve Duran'ın (2017) ilkökul Türkçe ders kitaplarındaki değerleri incelediği çalışma sorumluluk değerine çoğunlukla yer verildiği, adalet değerine ise sadece 4. sınıf 1 defa yer verildiği görülmektedir. Öksüz ve Eken'in (2019) ilkökul (1-4) Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerdeki kök değerleri incelediği çalışmada sorumluluk değerine çoğunlukla, adalet değeri ise en az yer verilen değer olduğunu saptamışlardır. Belet ve Deveci'nin çalışmasında (2008) en çok vurgulanan ikinci değer sorumluluk, en az vurgulanan değer ise dürüstlük olup adalet kök değerine rastlanmamıştır. Dökme ve Tunçer'in (2022) ilkökul Türkçe ders kitaplarında bulunan öyküleyici metinlerindeki değerleri incelediği çalışmada sorumluluk değeri sıklıkla vurgulanan değer olurken adalet değeri en az vurgu yapılan değer olmuştur. Diğer ilkökul ders kitaplarındaki kök değer çalışmalarında benzer sonuçlar bulunmaktadır (Esemen, 2020; Gürman, 2023; Uçar, 2019; Uçar & Çetinkaya, 2021; Köksal, Yaylacı-Kılıç, Yel, Erbaş, & Kılcan, 2022; Özel, 2022; Öztürk & Özkan, 2018; Kırmızı, 2014; Yaşaroğlu, 2013; Yılmaz & Yıldırım, 2023).

Ortaokul ve lise düzeyindeki kitaplarda kök değer tespiti amacıyla yapılan çalışmalar da aynı neticeyle karşılaşmıştır (Aktan & Padem, 2013; Aslan, Keskin, Keskin, & Önder, 2019; Aydın, 2019; Derse & Coşkun, 2021; Çetin, Mutluoğlu, Yazlık, & Erdoğan 2021; Deniz & Karagöl, 2018; Ecerkale & Bayrak 2018; Hazım, 2019; Koltas, 2020; Şakiroğlu, 2020; Yılmaz & Kıran, 2023). Alan yazını

taramasında benzer sonuçların olduğu çalışmaların yanı sıra farklı sonuçların olduğu sonuçların elde edildiği çalışmalar da belirlenmiştir. Karaca ve Uzunkol'un (2019) ilkokul matematik ders kitaplarını incelediği çalışmada üçüncü sınıf ders kitaplarında en az bulunan değerin sorumluluk olduğu; dördüncü sınıf kitaplarında ise sorumluluk değerine yer verilmediği görülmüştür. Her iki sınıf seviyesindeki kitaplarda adalet değerine rastlanmamıştır. Ağca ve Meydan'ın (2022) yedinci sınıf din kültürü ve ahlak bilgisi kitabını incelediği çalışmada en fazla bulunan değer adalet, en az bulunan değer ise sorumluluk değeri olmuştur.

Araştırma konusu olan kitapta değer çeşitliliği en fazla olan tema erdemler teması olmuştur. Erdemler temasında 7 değere (adalet, dürüşlük, öz denetim, saygı, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik) vurgu yapılmıştır. Bu temadan sonra sırasıyla Çocuk Dünyası (dostluk, öz denetim, sabır, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik), Doğa ve Evren (dostluk, dürüşlük, öz denetim, saygı, sevgi, sorumluluk) ve Milli Kültürümüz (adalet, dürüşlük, sabır, saygı, sevgi, yardımseverlik) temasında 6; Millî Mücadele ve Atatürk (saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik) ile Okuma Kültürü (öz denetim, saygı, sevgi, sorumluluk) temasında 4; Sağlık ve Spor (dostluk, öz denetim, sorumluluk) temasında 3 kök değere vurgu yapılmıştır. Bilim ve Teknoloji (öz denetim, sorumluluk) teması ise değer çeşitliliği en az olan tema olmuştur. Bu temada 2 kök değere vurgu yapılmıştır. Değer eşitliliği en fazla olan metin 7. temadaki Fatih Sultan Mehmet adlı dinleme metnidir. Bu metinde 4 kök değere (adalet, sabır, sevgi, yardımseverlik) vurgu yapılmıştır. 6. temadaki İnterneti nasıl kullanmalıyım? adlı metninde ise aynı kök değere (sorumluluk) 16 defa vurgu yapılmıştır.

Hiçbir kök değere vurgu yapılmayan 3 metne (Roket, İnatçı Gölgele, Mektup) rastlanmıştır. 3 metinde hiçbir kök değerin olmaması, bazı metinlerde sadece bir kök değere vurgu yapılması (Barışın Ülkesi, Uçurtma Mevsimi, Tombik, Defne'nin Oyuncakları, Ağaç Türküsü, Ve Basket!, Neden Kahvaltı Etmeliyiz?, Vücudumu Tanıyorum, Beyaz Bıyıklar, Aleksander Graham Bell, İletişim Dünyası, İnterneti Nasıl Kullanmalıyım?, Truva Atı, Yirmi Üç Nisan Günü, Kütüphane, Kitaplarıma, Bizim Gazete, Sevgili Günlük) öğrencilerin kök değerlerle ne sıklıkta karşılaştıkları hususunda bilgi vermektedir. Ailede başlayıp okulla devam eden değerler eğitimi, öğrencinin duyuşsal gelişimine katkı sağlar. Değerler eğitimi ile öğrencinin kendini denetleme, paylaşma, empati kurma, dürüşlük ve kendisi gibi olmayana saygı gösterme gibi değerler vasıtasıyla kaliteli ilişkiler kurma meziyetlerini geliştirmesi beklenir. Bu değerlerin, öğrencilerin sosyal çevreleriyle etkileşimde bulunma, ailesiyle ilişkiler kurma ve

genel olarak toplumla uyumlu bir şekilde yaşama konusunda olumlu bir etki yaratabileceği muhtemeldir. Okulda öğrencinin en önemli materyallerinden biri olan kitapların içeriğinin kök değerler dikkate alınarak donatılması elzemdir.

Çalışmanın sonucuna göre kök değerlerin temalara göre homojen olarak dağılmadığı görülmektedir. Kök değerlerin bulunma durumu ile alakalı standart bir uygulamanın olmaması, kitabı hazırlayan uzmanların kök değerlerle ilgili algıları kitap içeriklerini doğrudan etkilemektedir. İlerleyen yıllarda yenilenecek olan ders kitaplarında metin seçimi, değerlerin sıklığı, değerlerin temalara ve metinlere dağılımı gibi konularda düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Ders kitapları öğrencilerin birincil materyalleri ve kaynaklarıdır. Ders kitapları ve içeriğindeki okuma metinleri öğrencilere değer aktarmak ve onlara doğru davranış modelleri sunmak amacıyla etkili bir araçtır. Ders kitapları içinde yer alan okuma metinlerinin seçiminde dikkate alınması gereken faktörler vardır. Okuma metinlerinin seçiminde toplumun değer yargılarına ve öğretim programlarında belirtilen değerlere uygun olmasına dikkat etmek gerekmektedir. Sonuç olarak, özellikle ilkökul düzeyinde kullanılacak ders kitaplarının içeriğinin, öğrencilere evrensel değerleri öğretecek, karakter gelişimlerine katkıda bulunacak ve toplumsal sorumluluk anlayışını güçlendirecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Çalışma sonucuna göre araştırmacı ve paydaşlara şu öneriler getirilebilir:

- Çocuk yaşta kazanılması gereken en önemli değerlerden biri olan, üstelik kavranması zor, soyut bir kavram olan adalet değerine daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.
- Dostluk, dürüstlük ve sabır kök değerleri de kitapta az bulunan değerler olmuştur. Bu değerlere de kitap hazırlama çalışmalarında daha fazla yer verilmelidir.
- Kök değerlerin üzerinde konuşulması, değerlerin hayatın bir parçası haline getirilmesi, fikir paylaşımının yapılabilmesi için zamana ihtiyaç vardır. Fakat öğretim programlarındaki yoğunluktan dolayı, program yetiştirme telaşı nedeniyle kök değerler üzerinde pek durulamamaktadır. Bu nedenle öğretim programlarında sadeleştirmeye gidilebilir.
- Değerlerin temalara, metinlere dağılımında denge sağlanmalıdır.
- Ders kitabı yazan uzmanlar kitapta yer alması gereken kök değerler hakkında bilgilendirilebilir.
- Sorumluluk değerinin 16 defa geçtiği “İnterneti Nasıl Kullanmalıyız?” adlı izleme metninin dikkate değer bir oranının ve güncelliğini koruyan bir konusunun olması nedeniyle sonraki Türkçe ders kitaplarında da kullanılabileceği önerilmektedir.

Extended Abstract

Analysis of Root Values in the Second Grade Turkish Textbook

Values are accepted as building blocks that determine the identity of societies. This concept is used as a reference in many social and individual areas and includes elements that support and regulate both the private and social life of the individual. Value can be the material equivalent of an item, or it can be the moral or cultural norms of a thought, behavior or belief system (Schwartz, 2006). Values; It has an important place in ensuring the social harmony of the individual by controlling himself in terms of thoughts, feelings and behaviors, and in making efforts to maintain standards in social life by observing other individuals in the society (Yazıcı, 2006). Values are affected by factors such as the culture in which the individual grows up, family, religion, education and experiences. In this context, there are subjectivities in the values held by the individual, which consist of factors such as personal preferences, cultural differences, and life experiences (Diener & Suh, 2000). However, there are common values that are agreed upon by the society in general in order to ensure a certain harmony and solidarity within the society. These values support the individual's personal development and contribute to strengthening human relations. The values that form the identities of societies are transferred from generation to generation and form a part of the society's culture.

The values of societies create the culture of that society. This culture determines the norms, beliefs and ethical rules of the society. In addition to the social values expressed in this way, there are also universal values accepted throughout the world. Among these; universal values such as love, peace, truth, morality, helpfulness, justice and responsibility bring societies together at common points (Halstead, 2005). In the past, family and social life were generally sufficient to transfer social values to individuals (Hareven, 1991). However, today, different factors such as the rapid development of technology in the world, the emphasis on individual life rather than social life, and the increase in time spent in digital environments, make family and society insufficient to convey values to individuals (Meyrowitz, 1986). This situation mobilized educators and enabled them to highlight values education in terms of ensuring social survival and the continuation of the world order.

While values education is meant to be integrated into all courses, it is more effectively delivered in subjects such as Turkish, social studies, life sciences, literature,

and religious culture and moral knowledge. The reason for this is that the values can be easily processed in the texts in the textbooks used in these courses. In this context, the qualified preparation of Turkish textbooks is vital for effectively imparting values to students. Although the importance of providing values education from an early age is emphasized, there are limited studies focusing on this period. This study aims to examine the 2nd grade Turkish textbook in terms of root values. This study aims to reveal the extent to which the texts in the 2nd grade Turkish textbook for the 2023-2024 academic year meet root values. By viewing the textbook holistically, the study seeks to assess how effectively these root values are integrated.

For this purpose, the relevant textbook was subjected to a detailed examination and the findings and results obtained from the study were evaluated. The research was limited to the evaluation of the texts in the 2nd grade Turkish course textbook used during the 2023-2024 education period (MEB Publications) in terms of containing root values. In line with the purpose of the research, answers to the following questions were sought:

The root values included in the 2nd grade Turkish textbook;

- What is the distribution according to themes?
- What is its distribution throughout the book?
- Which values are the most and least used?

Method

In this research, document analysis, which is among the qualitative research methods, was used. The data obtained from the documents were analyzed with descriptive statistics, these analyzes were interpreted and evaluated in relation to the literature. The 2nd Grade Turkish textbook, which was decided to be used on 09.05.2022 in accordance with the target of the research, was downloaded as a pdf from the EBA site, the Educational Information Network of the Ministry of National Education, for examination. Since it was aimed to examine the texts in the textbook in question in the context of root values, criterion sampling was created and examined accordingly.

Materials of the Research

The descriptive analysis technique was employed to analyze the data obtained from the 2nd grade Turkish textbook. In this context, the texts in the textbook were examined to analyze the distribution of root values, as determined by the Ministry

of National Education (justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, and helpfulness), according to themes. The presence of these root values was then recorded numerically in a table.

Data Collection and Analysis Process

The percentage and frequency rates of the findings recorded in the table were calculated and analyzed. The tables include the root values found in the text, not all root values. Sentences were taken into consideration as the basic unit in root value determination. The sentences containing the relevant root values were identified one by one, and their relationship with the values was tried to be revealed. The activities in the book and end-of-theme evaluation studies are not included in the study because they are parts that need to be answered by students. First of all, both researchers separately determined the root values in the 2nd grade textbook. Then, the determined root values were combined to check the level of compliance. The book was reviewed by both researchers after a break of approximately two weeks and it was checked whether there were any elements missed in the first scan. We came together again and the findings were discussed and organized together. Afterwards, the findings were shown to an expert working as a lecturer in Turkish Education and he was asked to review them together with the textbook. Final corrections to the root values were made based on the opinions of a Turkish education expert. A general table was then created to show the number of root values in the textbook's themes. Following this, the frequency of each root value within the eight themes of the book was tabulated, and an explanation was provided for these tables. Necessary evaluations and explanations were made by considering the root values that were not mentioned at all in the themes, as well as those mentioned the least and the most. To ensure transferability, sentences containing the root values are presented in quotation marks and italics. At the end of each example sentence, a findings section was created by indicating the text from which the sentence was taken and the page number.

Results and Conclusion

No definition of root values is included in the book, and the method of making root values felt in the texts is adopted. It is aimed for the student to find the message intended to be given in the texts. In other words, an implicit learning approach has been adopted and the teacher has a guiding role in this regard. The

findings from the research revealed that all ten root values were used in varying amounts. There is no balanced distribution of these values throughout the book. This imbalance can be attributed to the different subjects of each theme, with texts chosen accordingly. The most frequently mentioned value in the book was responsibility, which was emphasized 40 times. Following responsibility, the next most frequently mentioned value was love. The theme with the greatest diversity of values was virtues, which included seven values: justice, honesty, self-control, respect, love, responsibility, and helpfulness. Additionally, three texts (Rocket, Stubborn Shadows, Letter) were identified that did not emphasize any root values.

According to the results of the study, it is seen that the root values are not distributed homogeneously according to themes. Since there is no standard practice regarding the inclusion of root values, the perceptions of the experts who prepared the book significantly influence its content. For future editions of the textbook, it is essential to address issues such as text selection, the frequency of values, and the distribution of values across themes and texts. As primary materials and resources for students, textbooks play a crucial role in their education. Textbooks and the reading texts they contain are effective tools to convey values to students and offer them correct behavioral models. There are factors to be taken into consideration when choosing the reading texts in textbooks. When choosing reading texts, it is necessary to ensure that they comply with the value judgments of the society and the values specified in the curriculum. As a result, the content of textbooks, especially to be used at primary school level, should be arranged in a way that will teach students universal values, and contribute to their character development with strengthening their understanding of social responsibility.

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Finansman / Funding: Yazarlar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul ederler. / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Yazar (lar) / Author (s): Aysel ARSLAN, Erdoğ AKPINAR

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Kaynakça

- Ağca, C., & Meydan, H. (2022). Yedinci sınıf din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabının kök değerlerin öğretimi açısından incelenmesi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 94-116. <https://doi.org/10.34086/rteusbe.1114158>
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akhan, N. E., Subaşı E., & Açıl, F. B. (2020). Öğretmen adaylarının kök değerlere ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 115-34.
- Aktan, O., & Padem, S. (2013). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında kullanılan okuma metinlerinde yer alan değerler. *Asya Öğretim Dergisi* 1(2), 44-55.
- Alıcı, F. (2019). *İlkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Aslan, H. İ., Keskin, Keskin, S. C., & Önder, S. (2019). Ortaokul 6. sınıf İngilizce ders kitaplarında yer verilen değerler. *Journal of International Scientific Researches*, 4(2), 355-71. <https://doi.org/10.21733/ibad.551643>.
- Aydın, H. (2019). *Coğrafya ders kitaplarının değerler eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesi ve coğrafya öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Belet, D., & Deveci, H. (2008). Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesi. *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu: 2-4 Mayıs Çanakkale: Bildiriler*. Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Bozgün, K., & Akdağ, A. (2022). İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki değerlerin incelenmesi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 47-59.
- Chowdhury, M. (2018). Emphasizing morals, values, ethics, and character education in science education and science teaching. *MOJES: Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 1-16.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.3412>
- Çetin, İ., Mutluoğlu, A., Yazlık, D. Ö., & Erdoğan, A. (2021). Ortaöğretim dokuzuncu sınıf matematik ders kitaplarının kök değerler çerçevesinde incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 715-732. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021352297>
- Deniz, K., & Karagöl, E. (2018). Değerler eğitimi açısından ortaokul Türkçe ders kitapları. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 244-255.

- Derse, G. E., & Coşkun, H. (2021). Türkçe ders kitabındaki metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(41), 9-35. <https://doi.org/10.34234/ded.738543>.
- Diener, E., & Suh, E. M. (2000). Measuring subjective well-being to compare the quality of life of cultures. *Culture and Subjective Well-Being*, 3, 12.
- Dökme, K., & Tunçer, B. K. (2022). İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin değerler yönünden incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 2085-2106. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.880197>.
- Ecerkale, N., & Bayrak Ö. (2018). Türkçe 7. sınıf ders kitabındaki metinlerin değerler bağlamında incelenmesi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 4(2), 277-87.
- Esemen, A. (2020). Hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının kök değerler ile ilişkisinin değerlendirilmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 16-29. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.741720>.
- Fırat, H., & Mocan A. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki hikâyelerde yer alan değerler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183(183), 25-49. <https://doi.org/10.20296/tsad.27656>.
- Girmen, P. (2013). Türkçe eğitiminde atasözleri ve değer eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 117-142.
- Gül, M. (2017). Türkçe ders kitabındaki metinlerin (5. Sınıf) değerler eğitimi yaklaşımıyla incelenmesi. *Erciyes Journal of Education*, 1(1), 59-78. <https://doi.org/10.32433/eje.344692>.
- Gürman, C. (2023). *Hayat bilgisi öğretim programına kök değerlerin yansımalarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Halstead, M. (2005). Values and values education in schools. In *Values in education and education in values* (pp. 3-14). London: Routledge.
- Hareven, T. K. (1991). The history of the family and the complexity of social change. *The American Historical Review*, 96(1), 95-124. <https://doi.org/10.2307/2164019>
- Hazım, S. (2019). *Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında yer alan hikâye ve roman metinlerinin değerler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Jarvis, P. (2012). *Learning to be a person in society*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203551202>
- Karaca, D., & Uzunkol E. (2019). İlkokul matematik ders kitaplarının içerdiği değerler bakımından incelenmesi. *International Journal of Field Education* 5(2), 55-71. <https://doi.org/10.32570/ijofe.637981>.

- Kaşkaya, A., & Duran T. (2017). İlkokul Türkçe ders kitaplarının değer aktarımı açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 417-41. <https://doi.org/10.24315/trkefd.303978>.
- Kaygana, M., Yapıcı, Ş., & Aytan, T. (2013). Türkçe ders kitaplarında değer eğitimi. *International Journal of Social Science*, 6(7), 657-669. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1619>.
- Kırmızı, F. S. (2014). 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi* 12 (27), 217-59.
- Kluckhohn, C. (1951). Values and value-orientations in the theory of action: An exploration in definition and classification. In *Toward a general theory of action* (pp. 388-433). Harvard university press. <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674863507.c8>
- Koltaş, E. (2020). *Lise biyoloji, fizik ve kimya ders kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Köksal, K., Yaylacı Kılıç, Z., Yel, Ü., Erbaş, S., & Kılcan, B. (2022). Sosyal bilgiler ders kitaplarının kök değerler açısından incelenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 74-87. <http://dx.doi.org/10.48174/buaad.52.1>
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Retrieved from <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=663>
- Meyrowitz, J. (1986). *No sense of place: The impact of electronic media on social behavior*. Oxford University Press.
- Nalçacı, A., Tay B., & Eskikanbur S. (2019). Gençliğe Hitabenin değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-15.
- Öksüz, H. İ., & Eken N. T. (2019). İlkokul (1-4) Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler bakımından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 384-401. <https://doi.org/10.16916/aded.543009>.
- Özbay, M., & Melanlıoğlu, D. (2009). Türkçe eğitiminde deyimlerin öğretme öğrenme süreci bakımından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 181, 8-19.
- Özel, N. (2022). *İlkokul hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders kitaplarında 10 kök değer bağlamında değerler eğitiminin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Amasya Üniversitesi, Amasya.
- Özenç, E. G., & Orhan-Karsak, H. G. (2019). İlkokul birinci ve ikinci sınıf Türkçe ders kitaplarında milli ve kültürel kavramlara yer verilme durumu. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(37), 349-379. <https://doi.org/10.34234/ded.547761>.
- Öztürk, T., & Özkan, Z. S. (2018). Hayat bilgisi ders kitaplarındaki metin ve görsellerin değerler açısından incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* 6(1), 172-204. <http://dx.doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c1s8m>

- Sayın, V., Orbay K., & Altunay E. (2019). 5. sınıf matematik ders kitabının değerlerimiz açısından incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 161-171. <https://doi.org/10.21733/ibad.605040>.
- Schwartz, S. (2006). A theory of cultural value orientations: Explication and applications. *Comparative sociology*, 5(2-3), 137-182. <https://doi.org/10.1163/ej.9789004158207.i-193.19>
- Sönmez, H. (2020). 2019 Türkçe dersi öğretim programı'nda duyuşsal alana uygun kazanım hazırlama. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 216-236.
- Şakiroğlu, Y. (2020). 6. sınıf Türkçe ders kitabının değer aktarımı bağlamında incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi* 5(1), 145-61. <http://dx.doi.org/11..11111/ted.xx>
- Şimşek, B., Direkci, B., & Akbulut, S. (2020). Türkçe eğitimi alanında yapılan değerler eğitimi tezlerinin incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/ Journal of World of Turks*, 12(2), 117-140.
- Uçar, F. H. (2019). İlkokul Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Değerler Eğitimi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Uçar, F. H., & Çetinkaya, S. (2021). İlkokul hayat bilgisi ders kitaplarında değerler eğitimi. *Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi* 2(2), 275-91.
- Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 8(7), 849-858. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4838>.
- Yazıcı K., (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19, 499-522.
- Yılar, R. (2016). İlettiği değerler açısından ilköğretim Türkçe ders kitaplarındaki metinler üzerinde incelemeler. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 490-506.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E., & Kıran D. (2023). Ortaokul fen bilimleri ders kitaplarının değerler eğitimi bakımından incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 12(1), 29-45. <https://doi.org/10.30703/cije.1117516>.
- Yılmaz, Z., & Yıldırım, H. İ. (2023). Fen bilimleri ders kitaplarının değerler açısından incelenmesi üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(2), 933-958. <https://doi.org/10.37217/tebd.1267044>.